

La meva iaia no es porta bé

1

MATERIAL PER AL PROFESSORAT
Curs: 2n d'ESO

Autores: Annie Pugnau i Amèlia Villamayor Fernández

UNITAT DIDÀCTICA

Temàtica: "L'HUMOR CATALÀ A LES AULES DE SECUNDÀRIA"

Títol: L'humor català: la meua iaia no es porta bé

Durada: 6 hores més treball a casa

Nivell: segon d'ESO

FASE CONTEXTUALITZACIÓ

SESSIÓ 1

ACTIVITAT 1 - [C1]

Explicacions per al professorat:

L'objectiu d'aquesta activitat és que es reflexioni sobre com són les àvies normalment i com actuen. Està formada per dues tasques.

Activitat a) durada 15 minuts i treball individual.

a) Redacta en 6 línies, com a mínim, una descripció de la teua àvia amb les característiques principals que la defineixen. Pots respondre a les següents preguntes.

- Com és físicament (roba, pentinat, etc.)?
- Quin caràcter té?
- Quines són les seves aficions?
- Què és el que més t'agrada d'ella?
- etc.

Indicacions per al professorat:

Activitat b)

La segona part de l'activitat intenta que els alumnes exposin oralment les característiques que han destacat de cadascuna de les seves àvies amb les quals definirem un patró de comportament comú. El professor pot anar escrivint a la pissarra alguns d'aquests trets. Al final, el docent farà una mena de síntesi dels trets que defineixen les àvies amb ajuda de les anotacions. (Durada 15 minuts i treball amb tot el grup-classe).

b) En la descripció de les vostres àvies heu destacat alguns trets de la seva forma de ser i del seu físic. Comparteix amb la classe quins d'ells et semblen que la defineixen millor. Per què?

-Recollint la informació aportada per tots vosaltres sobre les vostres àvies, quins són els trets comuns que es repeteixen més? Així doncs, podem dir que una àvia és...

ACTIVITAT 2 - [C2]

Indicacions per al professorat:

Aquesta activitat té un triple objectiu: introduir el text als alumnes, avaluar la capacitat lectora i identificar l'humor del text a través de la caricatura que es fa de l'àvia. Per assolir aquesta fita hauran de comparar el personatge de l'àvia del text (SD4) amb la descripció comuna d'àvia que s'ha fet en l'exercici anterior.

Activitat a)

Llegir el text en veu alta. Repartim un full amb el text a tots els alumnes i es fa una lectura comuna. El professor serà l'encarregat d'indicar les persones que hauran d'anar llegint el text. (Durada 5 minuts i treball grup-classe).

4

a) Llegeix en veu alta el text següent. Ell serà l'encarregat de donar la paraula als diferents alumnes que intervindran en la lectura.

Una àvia guillada

SD4 s'estava estirada de panxa a terra sobre la catifa del menjador. Tenia la tele a tot drap i no se'n perdia detall mentre llepava amb golafreria una presa de xocolata d'ametlla. Feien un dels seus programes preferits i a casa ja se sabia que quan la iaia mirava els *telenyecos* era millor no interrompre-la, **es posava d'un humor de mil dimonis**.

Va riure amb ganes, li queien llàgrimes de tant com reia, l'entusiasmava el bateria. De sobte es van sentir uns crits pel corredor. Va arronsar les celles; esperava que no gosarien entrar a molestar-la, però s'obrí la porta i aparegué una noia de quinze anys embolicada amb una tovallola que en veure-la exclamà:

—Ahahà! El que em pensava, ja podia remenar tots els calaixos com una **beneita**. Fes el favor de treure't els meus pantalons immediatament!

SD4 no es va immutar, amb el comandament a distància va apujar el so i continuà assaborint la xocolata. Picà amb una mà a terra.

—Que bo! He, he!

—No et facis la sorda, que m'has sentit molt bé. Vull els meus pantalons, me'ls vaig comprar la setmana passada.

SD4 es va girar i, duent-se l'índex a la boca, li va fer que callés.

—Xit!

—No me n'aniré fins que no me'ls tornis, i si no ho fas cridaré la mama.

SD4 va **remugar** alguna cosa, però la seva néta es va dirigir directament cap al televisor i el va tancar. La reacció de SD4 va ser automàtica, es va posar dreta i començà a cridar. La noia s'estava amb els braços plegats sobre el pit picant amb impaciència a terra amb un peu.

—Estic esperant i no em penso moure d'aquí sense els meus pantalons. Mamaaaa!

Va entrar una senyora d'uns quaranta anys i de seguida va endevinar la situació. Les va mirar alternativament a totes dues.

—Què passa? Què t'ha pres la iaia?

—Els pantalons nous!

—Mama, au, no siguis criatura, ¿no veus que són seus?

—Ella en té molts i a mi no me'n deixes comprar!

—Però si tens l'armari ple... A més, ¿Què no t'adones que aquesta roba no fa per a la teva edat? Fixa't que cridaners. ¿Vols que tothom et miri pel carrer?

—A mi m'agraden així!

Semblava una situació difícil. Quan SD4 **s'encaparrava** amb alguna cosa era impossible **fer-la entrar en raó**.

—Mira, si els hi tornes et prometo que demà anirem a comprar-ne uns d'iguals.

SD4 la va mirar amb desconfiança.

—Sempre dius el mateix, però quan som a la botiga, entre tu i la venedora em **poseu el cap com un timbal** i en acabat surto amb coses que no m'agraden.

—Aquest cop no, t'ho asseguro.

SD4 va reflexionar i va dirigir-se a la seva néta:

—Bet, tu faràs de testimoni. La teva mare és molt mentidera, però aquesta vegada has sentit tu tan bé com jo el que ha dit.

Reculà cap a la porta de la seva cambra i des del **cancell** cridà:

—Mercè, si no fas el que has dit **et cauran totes les dents**.

Es canvià de mala gana i es posà uns texans deslluïts. Llàstima, eren més macos els pantalons de la Bet, però la tenien tan **aviciada**. Els va llançar al corredor amb tota la ràbia que portava dins.

—Té, **confita-te'ls!**

I va tancar la porta amb un **espetec**.

Era desesperant, no havia pogut acabar de veure els *telenyecos* i, a més, l'estúpida de la Bet s'havia sortit amb la seva.

Enrabiada, va agafar un dard de sobre el llit i d'un tret precís l'envià contra la porta. Abans tenia una diana, però aviat se'n va cansar. Era molt avorrit encertar sempre al mateix lloc. Ara es fixava en un punt qualsevol de la paret i procurava d'acostar-s'hi tant com li era possible. Algú trucà insistentment a la porta.

—Mama, obre'm.

Va girar el pom disgustada. Què volien ara?

—T'he dit que no juguis amb els dards, dóna-me'ls! Fixa't com tens l'habitació! —I assenyalà amb la mà els forats **a dojo** que decoraven les parets-. ¿No en tens prou d'haver deixat **borni** el pobre pare?

Totes dues miraren el retrat de sobre la capçalera amb l'ull **esgarriat**.

—Bah! Sempre va ser lleig.

La seva filla recollí amb gestos secs l'escampall de dards i marxà amb el seu botí.

Carranza, Maite. *Ostres tu, quin cacau!*

6

Indicacions per al professorat:

Activitat b)

Immediatament després de la lectura del text, plantejem diverses preguntes als alumnes per ser respostes oralment. (Durada 15 minuts i debat en grup-classe).

b) Un cop llegit el text, respondrem a les preguntes següents:

-Què us ha sorprès de l'àvia de la lectura?

-Ara que hem vist totes les coses que fan les vostres àvies i després d'haver llegit aquest text. Quines diferències destacades?

-Quin comportament us sembla més correcte? Per què?

Indicacions per al professor

Al final del debat i abans d'acabar la classe es donen les indicacions per a una activitat que han de dur a terme a casa i portar en la propera sessió. Donarem als alumnes un full amb la següent indicació.

TASCA PER FER A CASA - [C3]

c) Divideix un paper en blanc en dues parts. A la primera meitat enganxa una fotografia de la teva àvia i escriu a sota el que t'agrada més d'ella (tenint en compte el que hem treballat avui a classe). A la segona meitat, dibuixa com t'imagines l'àvia de la novel·la (SD4) i apunta les accions que descriu l'autora al fragment llegit per caracteritzar-la.

FASE DESCONTEXTUALITZACIÓ

SESSIÓ 2

Indicacions per al professorat:

La sessió comença amb l'explicació del professor i amb la intervenció dels alumnes (ens serveix l'exercici que han fet a casa en què han destacat les accions absurdes de l'àvia SD4). - [D4] (durada 30 minuts a tot el grup-classe).

Amb els coneixements adquirits a la sessió 1 i amb la feina feta a casa, aprofitem les aportacions dels alumnes per analitzar el text i extraure les característiques que el formen i que li aporten el to humorístic. Els elements que es poden extreure de l'anàlisi detallada (llegint de nou tot el text i fent les pauses necessàries per treballar cada factor que defineix el text humorístic) són:

*-**oralitat**: recursos expressius que reflecteixen l'espontaneïtat del llenguatge oral del text (exclamacions, ús d'expressions tradicionals, onomatopeies, repeticions, cantarelles, falques a la narració, gramàtica o pronunciació incorrectes, canvis de registre, etc.)*

*- **vocabulari** (invenció de noms propis, col·loquialismes, mots ridículs, eufemismes, argot, adjectius humorístics, etc.)*

*-**Figures expressives** (exageracions, diminutius, augmentatius, ironia, joc de paraules, acumulacions d'adjectius i substantius, etc.)*

*-**Temes humorístics de la cultura catalana** (disbarats, conseqüències lògiques sorprenents, descripcions psicològiques, bromes sobre la família propera, malediccions, denúncia social, roba, sexe, etc.)*

*-**Accions còmiques**: descripció d'esdeveniments divertits o activitats interpretades culturalment com a còmiques (esdeveniments sorprenents, ridiculitzacions, insults, entremaliadures, ximpleries, etc.)*

Pel que fa a la part teòrica, explicarem l'adjectiu i els diferents tipus que hi ha i els mostrarem com identificar-los.)

7

Activitat [D4]

Llegeix de nou el text en veu alta seguint les indicacions del professor i identifica quines característiques fan que aquest text sigui humorístic. Tingues en compte les explicacions que fa el professor i fes les anotacions que creguis pertinents, tenint en compte que et serviran de guia per elaborar el teu propi text humorístic.

Indicacions per al professorat:

ACTIVITAT 1. - [D5]

El professor organitza les parelles en funció del rendiment de cada alumne, amb la finalitat que siguin parelles heterogènies. (Durada 20 minuts, treball en parelles). Entrega a cada alumne unes fitxes amb les següents activitats.

- a) Definiu els mots següents, destacats al text, a partir dels vostres propis coneixements i del context on apareixen. Podeu fer servir el diccionari si ho creieu convenient.
- Beneita
 - Remugar
 - Encaparrar-se
 - Cancell
 - Aviciada
 - Espetec
 - Borni
 - Esgarriat
- b) Expliqueu amb les vostres pròpies paraules el que volen dir les següents expressions destacades en el text:
- Un humor de mil dimonis
 - Entrar en raó
 - Posar el cap com un timbal
 - Et cauran totes les dents
 - Confitat-te'ls
 - A dojo

Tasca individual per fer a casa

- c) Redacta en 10 - 15 línies un resum en què apareguin els fets més importants que succeeixen al text. Recorda que han d'aparèixer les idees principals i que hauràs de fer servir connectors. Parteix d'un esquema per a elaborar el text.

Indicacions per al professorat:

Al final de la classe es pengen tots els dibuixos per l'aula. Durant les properes sessions els alumnes els aniran observant i hauran d'escollir el retrat que més els hagi agradat en la darrera sessió de la seqüència didàctica.

SESSIÓ 3

Indicacions per al professorat:

Comencem la classe amb una revisió de les característiques més importants dels textos humorístics que vam veure a la sessió anterior. A continuació, es corregeixen els exercicis de la darrera classe. (durada 15 minuts. grup-classe).

Després d'haver analitzat el text de Maite Carranza, introduïm ara un text nou també de la literatura juvenil humorística catalana que podem veure a continuació. En ell els alumnes hauran de ser capaços d'identificar alguns dels trets característics dels textos humorístics catalans que hem estat treballant a classe.

Primer els alumnes han de fer una lectura individual en veu baixa, per a després passar a una lectura del text en veu alta. El professor va indicant el nom dels alumnes que han de llegir. — [D6] (durada 5 minuts. grup-classe)

a. **Llegeix en veu baixa i de manera individual el següent text de Pep Albanell. Identifica i marca aquells elements que creus que són necessaris per aportar al text el to humorístic.**

Ara, un cop heu llegit el text, farem una lectura en veu alta. Comença a llegir...

Tuüüit!

Una tarda, després de la feina, jo m'estava a ca meva intentant oblidar-me d'aquell sòmines de gerent de l'oficina tot llegint una novel·la d'en Pedrolo, que sento el repic del telèfon. Em vaig alçar de la poltrona de molt mala gana i vaig anar fins on el tenia. El vaig despenjar i, abans que jo pogués dir ni piu, vaig sentir una veu que deia:

—Us parla el parlador automàtic de la residència de la vostra xicota. Si voleu escoltar el missatge, teniu tres minuts per fer-vos-en ben capaç. Comenceu a parar l'orella des del moment que sentiu el senyal. Tuüüit!

Això de «Tuüüit!» era el senyal. I encara no m'havia refet que vaig sentir un enregistrament de la meva estimada que feia així:

—Demà no cal que vinguis a buscar-me. Suposo que com sempre arribaries tard i sense temps per a poder fer res amb calma i tranquil·litat, com és ara parlar del nostre casament. A més, ets més aviat lleig i baixet. I pobre. M'estimo més el teu gerent, que és més alt, més maco i té molt més temps que no tu. I és molt ric i diu que es vol casar de seguida. O sigui que bon vent i barca nova! Tuüüit!

El que més em va molestar de tot allò va ser el xiulet. A part de l'astorament que em va causar rebre una notícia d'aquella mena per telèfon i mitjançant un parlador automàtic, no em va sorprendre gaire que la meva xicota m'enviés a pastar fang. Feia una temporadeta que les coses no rutllaven gaire bé entre nosaltres i era fàcil preveure un final així d'un dia per l'altre. Però, allò del «Tuüüit!», sí que no li perdonava. De manera que tan bon punt l'enregistrament de la meva xicota va haver callat, vaig començar a parlar jo:

—Us parla el contestador automàtic de la residència del vostre xicot. Tuíit!
 Us podíeu ben bé estalviar el missatge enregistrat que m'acabeu de transmetre, tuíit!, perquè ja feia uns dies que em temia que tant tu com el meu gerent, que sou un parell de tuíit!, me l'estàveu fregint de sotamà, tuíit!, tuíit! Sigui com sigui, ja us ho podeu ben confitar i bon profit us faci. Tuíit!
 Ara que hi sóc posat, però, aprofitaré l'ocasió per cantar-vos-en unes quantes de fresques. Tuíit!

I tot seguit els vaig dir el nom del porc entre tuíit! i tuíit! I vaig penjar. Al cap d'una estoneta el telèfon va tornar a trucar. En despenjar-lo vaig tornar a sentir una veu enregistrada que em deia:

—Us parla el parlador automàtic de la vostra oficina... (Mentida podrida! A l'oficina no teníem parlador automàtic!) Pareu l'orella, que així que sentiu el senyal us donarem un missatge però que molt important! Tuíit!

Vaig voler saber què era allò tan important que m'havien de dir. Vaig escoltar pacientment i vaig sentir la veu del meu gerent que cridava com un descordat:

—Esteu acomiadat, pocaverkonya, llenguallarg, malparlat!!!

Des d'un dia que m'havia pres un puré de patates en dejú i m'havia pujat al cap, que em delia per deixar l'oficina, però, el gerent no em deixava plegar amenaçant-me de dur-me als tribunals si no complia el contracte laboral. I ara, ves per on, m'ho servia en safata. O sigui que vaig contestar:

—Us contesta el contestador automàtic del, tuíit!, el vostre esclau de l'oficina, tuíit! tuíit! No em cal cap senyal, tuíit! tuíit!, per contestar-vos més content que unes castanyoles que a bodes em convidau: me'n moria de ganes, d'acomiar-me. Tuíit!

—Ni tuíit ni faves tendres. Acomiadat, sí – deia la veu del meu gerent-, però a bodes, creu-t'ho, que t'hi convido. Tuíit!

—Ni ganes, tuíit! Ni que m'hi convidéssiu no vindria. Tinc altra feina, jo. Tuíit!

—Què has de tenir, tuíit!, feina, si t'acabo d'acomiar, tuíit!

—Tuíit!, tuíit!, sí, però he rebut una herència d'un oncle meu que tenia negres, tuíit!

—Tuíit! Negres? tuíit!

—Sí, negres les orelles de sentir la teva veu, tuíit! I, si ho vols saber, jo faig el «tuíit!», molt millor que no tu. Tuíit!

El vaig deixar tan parat que no va tenir esma de respondre'm. I vaig penjar.

ALBANELL, Pep, “Tuíit!” a *Dolor de Rosa*

Indicacions per al professorat:

ACTIVITAT 1. - [D7]

El professor organitza les parelles en funció del rendiment de cada alumne, amb la finalitat que siguin parelles heterogènies. (Durada 30 minuts, treball en parelles). Entrega a cada alumne unes fitxes amb les següents activitats.

a) Busqueu en el text els recursos expressius següents i defineix-los breument:

- Onomatopeies:
- Col·loquialismes:
- Mots ridículs:
- Frases fetes:
- Eufemismes:
- Adjectius humorístics:

Ara, definiu en què consisteixen les figures expressives següents i identifiqueu-ne algunes al text:

- Exageracions:
- Ironia:
- Jocs de paraules:

b) Trobeu en el text altres mots que us sembli que aporten humor a la situació descrita per l'autor.

c) Descriviu les accions còmiques que apareixen en el text.

d) Localitzeu al text els adjectius que es fan servir per definir el narrador de la història.

11

SESSIÓ 4

Indicacions per al professorat

Aquesta sessió arrenca amb la projecció de dos vídeos on es poden veure dos models oposats d'àvies (tots dos caricaturitzats). - [D8] (Durada 6 minuts- grup-classe)

Vídeo 1: fragment de la pel·lícula Mrs. Dougfire (1993). Qualsevol dels dos fragments que es proposen poden servir per dur a terme aquesta activitat:

Proposta vídeo 1 - https://www.youtube.com/watch?v=AqNEZ_QgvI4

proposta vídeo 2 - https://www.youtube.com/watch?v=tGxxl7LOe_4

Vídeo 2: fragment de la pel·lícula The Jane Austen book club (2007). Del minut 43:20 al 44:14.

ACTIVITAT 1 - [D9] (Durada 15 minuts. Primer es treballa en dos grups individuals i després es posa en comú amb el grup-classe sencer).

Es divideix la classe en dos grups separant l'aula en dos espais de treball. A continuació se'ls donen les següents instruccions:

- #### a) Descriu en cada vídeo les característiques que fan que tingui un to humorístic. Fes-ne una llista i que un o dos portaveus del grup exposin les conclusions oralment.

Indicacions per al professorat

ACTIVITAT 2 – [D10] (Durada 30 minuts, grup-classe dividit en dos).

b) El professor assigna un dels vídeos projectats a cada grup i se'ls dóna la consigna següent. (Cada grup defensa una tipologia d'àvia amb arguments sòlids i ha de pensar arguments en contra per rebatre la defensa de l'altre model d'àvia): (Durada 10 minuts. Activitat grup-classe dividit en dos).

FITXA GRUP 1

- b) . Pensa arguments a favor del tipus d'àvia que apareix al vídeo 1.**
- . Pensa arguments en contra del tipus d'àvia que apareix al vídeo 2.**

12

FITXA GRUP 2

- b) . Pensa arguments a favor del tipus d'àvia que apareix al vídeo 2.**
- . Pensa arguments en contra del tipus d'àvia que apareix al vídeo 1.**

Indicacions per al professorat

c) Comença el debat amb el professor com a moderador. Cada grup haurà d'exposar de forma ordenada i entenedora els seus arguments a favor del seu personatge mitjançant un portaveu que escolliran de manera democràtica. Tenen 3 minuts (cada grup) per fer-ho. Posteriorment s'inicia el debat en què hauran de convèncer l'altra meitat de la classe de la idoneïtat del comportament del seu perfil d'àvia fent servir arguments sòlids. (Uns 15-20 minuts fins al final de la classe).

c) Exposar de forma ordenada i entenedora els arguments del teu grup a favor del personatge que us ha estat assignat. Per fer-ho escolliu un portaveu de forma democràtica. Té tres minuts per fer la seva exposició.

d) Un cop cada grup ha fet la seva defensa inicial comença el debat. Heu d'intervenir de forma ordenada i respectant l'opinió dels companys. Per demanar torn, aixeca la mà. Pots prendre nota de les intervencions dels teus companys per poder rebatre els seus arguments.

FASE RECONTEXTUALITZACIÓ

SESSIONS 5 i 6

Indicacions per al professorat

L'objectiu d'aquestes sessions és que elaborin un text humorístic en català que inclogui algunes de les característiques que hem estudiat durant la seqüència didàctica i que posin en pràctica els coneixements adquirits en una activitat individual. Al final del text hauran de justificar breument el tema i els protagonistes escollits i els recursos emprats per a assolir l'objectiu. L'activitat es durà a terme a l'aula d'informàtica.

Per a entrar en matèria, es comença la classe posant en comú i corregint els exercicis realitzats a la sessió 3. D'aquesta manera tornem a fer, de forma oral, un recordatori dels trets que defineixen els textos humorístics en la literatura catalana.

Després donem les instruccions per a dur a terme la tasca final de la seqüència didàctica:

ACTIVITAT FINAL

Indicacions per al professorat

PART 1.

L'objectiu d'aquesta activitat és que els alumnes elaborin un text humorístic activant i posant en pràctica els coneixements que s'han treballat durant la unitat didàctica. – [R11] (Durada 70 minuts, tasca individual).

a) Ara que ja coneixes les característiques principals que defineixen un text humorístic a la literatura catalana, posa en pràctica els coneixements adquirits i escriu un text narratiu de temàtica lliure, amb la condició que tingui un to humorístic.

-L'extensió ha de ser d'unes 200 paraules.

- Ha d'incloure, almenys, cinc dels recursos que has estudiat a les característiques dels textos humorístics.

- Algunes idees sobre el tema de la narració són:

. Un home gran vol anar a comprar una clau especial que li ha caigut a la pica del lavabo i necessita agafar el metro per Barcelona i es perd.

. Agafa algun fet còmic que t'hagi succeït i fes-ne una narració a partir d'aquest fet.

. La teva àvia se sent tan jove que decideix anar d'excursió o de compres amb tu i els teus amics o amigues.

.Continua la història:

A la gran ciutat de Barcelona, en Manolo s'aixeca del llit i es mira els peus. Acaba de sortir el sol i amb els ulls mig tancats li sembla veure una cosa estranya: se li ha allargat el peu esquerre!

Indicacions per al professorat

PART 2.

Revisió i millora textual [R12] (Durada 30 minuts, tasca individual).

b) Un cop enllestit el text:

1. Passa el corrector ortogràfic perquè no hi hagi cap falta.
2. Després, rellegeix el text i intenta millorar-lo tenint en compte la cohesió. Fixa't que tingui sentit el que hi dius. Vigila que en el text no hi hagi contradiccions. Has de pensar que ho ha de llegir una altra persona i ha d'entendre el que vols explicar.
 - a. Vigila la puntuació.
 - b. Evita la repetició de paraules.
 - c. Utilitza connectors per unir les frases i els paràgrafs. D'aquesta manera les idees que exposis estaran enllaçades.
 - d. També pots recórrer a la pronominalització (substitució d'alguns elements de l'oració per un pronom.)
3. Tot seguit observa si has respectat l'estructura (Introducció, nus i desenllaç).
4. Finalment, intenta millorar el lèxic del text. Selecciona 10 mots genèrics que podries canviar per uns altres per enriquir el text. Busca un sinònim de cadascun d'ells al diccionari i substitueix-los.

c) Quan tinguis la versió final, envia-la al teu professor. Quan te la retorni, introdueix les millores que et suggereix i penja el producte final amb una fotografia o il·lustració a la pàgina web *Textos d'humor* (Google sites).

Indicacions per al professorat

*La darrera activitat de la seqüència didàctica serà la votació del retrat de l'àvia i el text que més els hi ha agradat (els hauran d'haver llegit a la web). Farem una votació en què els estudiants hauran de seleccionar la imatge i el text que més els agradi. El guanyador del text s'endurà un exemplar del llibre *Ostres tu, quin cacau*, de Maite Carranza i el dibuix que guanyi es penjarà a la pàgina web.*